

BESZÁMOLÓ A BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEM KÖZPONTI KÖNYVTÁRÁNAK 1973. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Héberger Károly

Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára

Az 1973-as év a könyvtár fennállásának 125. esztendeje volt. A jubileumról május 9-én ünnepi ülés keretében emlékezett meg az Egyetem Tanácsa, s a fejlődést gondosan összeállított kiállításon mutattuk be. A könyvtár történetére vonatkozó kutatásokat a könyvtári szak-sajtóban adtuk közre. - Október 11-én meglátogatta egyetemünket KÁDÁR János elvtárs, az MSZMP KB első titkára, s látogatásával könyvtárunkat is megtisztelte.

Munkaterv

A munkaterv összeállításakor tudatában voltunk a szakirodalmi forrásanyagok drágulási tendenciájának. Legnagyobb nehézségünk, hogy a kongresszusi és konferencia kiadványokat csak nagyon korlátozott mértékben tudjuk beszerezni, így e dokumentumféleségnél szisztematikus gyarapításpolitikáról nem beszélhetünk. Az egyetem rektora nagy jelentőségű határozatot hozott az év folyamán, melynek lényege, hogy a nagy szervezeti egységek, tehát karok, intézetek könyvtárainak fejlesztése indokolt, a kis állománnyal rendelkező tanszéki könyvtárak helyett. Az állásfoglalás egyúttal program is az elkövetkező évtizedekre. Az egyetemen jelenleg 100-nál több tanszéki és egyéb könyvtár működik, s ha a rokonprofilu könyvtárak összevonásra kerülnének, a számban egyharmadára csökkentett könyvtárak irányítása, gyarapítása és szolgáltatási rendszere jelentősen megjavítaná az egyetem könyvtárügyi helyzetét.

A Műszaki Könyvnapok keretében egyetemünkön ankétot tartottak a műszaki könyvkiadás időszerű problémáiról.

Káderkérdések

Könyvtárunk munkaerőhelyzete az 1973-as évben, az újra megindult fluktuáció miatt, rendkívül nehéz volt. A munkaerőmozgás okainak vizsgálata sokirányú problémacsokrot eredményezett, mindenképpen bizonyítható azonban, hogy a heti 44 órás munkaidővel dolgozó könyvtárak elszívó hatása erőteljesen érvényesül.

Az év folyamán 14 munkatársunkról készítettünk minősítést, melyet az érdekeltekkel ismertettünk. A minősítési megbeszélések kedvező légkörben folytak le. A minősítésekkel egyidejűleg értékeltük az egyéni továbbképzési tervek végrehajtását is.

A művelődésügyi miniszternek az ifjúságról szóló 1971. évi IV. törvény végrehajtásáról kiadott 103/1973. /M.K.L./ MM számú utasítása szerint felülvizsgáltuk a fiatalok helyzetét és a KISZ alapszervvel egyetértésben intézkedési tervet dolgoztunk ki. Ugyancsak felülvizsgáltuk nődolgozóink helyzetét is. Könyvtárunk legfontosabb eredményeként a nődolgozók /elsősorban fiatalok/ számára a szakképzettség megszerzésének és az idegen nyelvismeret fejlesztésének lehetőségét emelhetjük ki. Az oktatásban résztvevő számos munkatársunk részére jelentős mértékű munkaidőkezdvezményt biztosítunk, ami egyes időszakokban a szolgálati beosztások elkészítését is megnehezíti.

Egy nődolgozónk műszaki doktori címet szerzett, egy nődolgozónk elvégezte a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemet, két nődolgozónk szerzett angol középfoku nyelvizsgát és ugyancsak ketten szereztek alapfoku könyvtárosi végzettséget, továbbá 23 dolgozónk eredményesen folytatta tanulmányait különböző iskolatípusokban.

A jutalmazások terén a korábbi éveknél jobban sikerült az érdekeket figyelembe venni, s így a jutalmazások igazságosabbak voltak. A jutalmazással összefügg a célprémiumok kitűzése is. Ez évben sikerült kidolgozni a célprémiumok alapelveit, melyet a következő évtől kezdve szisztematikusan alkalmazni fogunk.

Kiadványaink

1973-ban az alábbi kiadványaink jelentek meg:

1. Felsőoktatási Szakirodalmi Tájékoztató. A/ sorozat. Műszaki és természettudományok
9.évf. 1.sz. VIII + 520 lap
9.évf. 2.sz. VIII + 528 lap

Szerkesztő: Végh Ferenc

2. Műszaki Egyetemi Könyvtáros

- 10.évf. 1.sz. /Jubileumi szám/ 69 lap
10.évf. 2.sz. 52 lap

Szerkesztő: dr.Frey Tamásné

3. Central'naja Biblioteka Budapestszkogo Tehncseszkogo Universzite-ta. Szpravocsnik. /Szerk. Balázs János/ (Bp./ Kossuth Ny. [1972]) 18 lap.
4. GÁSPÁR Istvánné - SPÁNYI Balázné: Építészeti szakirodalomkutatás. Szerk. Héberger Károly. /A szakirodalomkutatás segédkönyvei. 7.Építészeti./ Bp. Tankönyvkiadó, 1972. 319 lap. [Megj. 1973-ban]
5. NAGY Ilona: Számjegyzérlésű szerszámgépek bibliográfiája. /Tudományos Műszaki Bibliográfiák. 11.sz./ Bp. 1973. 249 lap.
6. A Budapesti Műszaki Egyetem könyvtári hálózata folyóiratainak leelőhelyjegyzéke. 1972-1973. Összeáll. Somogyi Andrásné és Szongoth Jánosné. Bp. BME Sokszt. üzeme, 1973. 199 lap.
7. A Budapesti Műszaki Egyetem hálózati könyvtárainak jegyzéke. Összeáll. Adorján Károlyné, Móritz Györgyné, Palik Pál, Szendrő Gé-záné. Bp. BME Sokszt. üzeme, 1972. 54 lap [Megj. 1973-ban]
8. Művészeti könyvsorozatok ajánló jegyzéke. Összeáll. Lay Béláné. Bp. BME Sokszt. üzeme, 1972. 39 lap. [Megj. 1973-ban]
9. A magyar műszaki egyetemeken elfogadott doktori disszertációk jegyzéke /1970-1971/. Szerk. Verbóczy Gyuláné. Bp. BME Sokszt. üzeme, 1973. 525 lap.
10. A Felsőoktatási Szemle Repertórium II. /1962-1971/. Összeáll. Héberger Károly és Végh Ferenc. Bp. Tankönyvkiadó, 1973. 300 lap.

Állománygyarapítás

Könyvállományunk 1973-ban 10 252 kö-tettel gyarapodott; ebből vétel 7002 /az előző évinél 1204 kötetel kevesebb/, a-jándék: 1819, csere: 1431 kötet. A szakok szerinti gyarapodást az 1.táblázat szem-lélteti.

Az 1973-ban könyvtárunk által vásárolt könyvek átlagára:

magyar	52 Ft
orosz	30 "
népi demokratikus	202 "
tőkés	1081 "

Az árak csaknem valamennyi nyelvterületen emelkedtek, még az o-rosz nyelvű könyvek területén is. 1971 és 1972-ben egy szovjet könyv átlagára 24 Ft volt, 1973-ban 30 Ft. Nyugati könyvek viszonylatában ez a szám az 1971-es 872 Ft és az 1972-es 984 Ft-ról 1081 Ft-ra emel-kedett.

1. táblázat

	1972. évi		1973. évi	
	tényszám	%	tényszám	%
általános művek	390	3,3	185	1,8
filozófia	97	0,8	57	0,5
marxizmus-leninizmus	876	7,4	448	4,4
pedagógia	165	1,4	146	1,4
társadalomtudományok	419	3,6	454	4,4
politikai gazdaságtan	689	5,8	496	4,9
matematika	1 002	8,5	1 053	10,3
fizika, anyagvizsgálat	1 097	9,3	1 118	10,9
csillagászat, geodézia	232	2,0	243	2,4
kémia, vegyipar	947	8,0	936	9,1
biológia, orvostudomány	167	1,5	110	1,1
gépészet, szállítóberendezés	1 116	9,4	774	7,5
elektrotechnika	1 282	10,8	1 094	10,7
általános mérnöki szak	1 191	10,0	1 100	10,7
építészet, lakberendezés	326	2,7	232	2,3
könnyűipar	92	0,7	214	2,1
művészetek, fényképezés, sport	554	4,6	404	3,9
nyelvészet, szótárak	289	2,4	297	2,9
irodalom, szépirodalom	912	7,8	891	8,7
Összesen:	11 843	100,0%	10 252	100,0%

A teljes könyvállomány összesen

304 473 kötetA különgyűjtemények gyarapodása

2. táblázat

Dokumentumfajta	darab
Szabvány, szabadalom	2 713
Aprónyomatvány	593
Kép, térkép, metszet	27
Kézirat, disszertáció	226
Egyetemi jegyzet	1 538
Összesen:	5 097
A teljes állomány	79 864

A folyóiratállomány gyarapodása

3. táblázat

<u>Kurrens folyóiratok folyóirat-féleség</u>	
Nem devizaigényes	760
Devizaigényes	1 253
Összesen	2 013
A teljes állomány	79 623 kötet*

* Ezenkívül még 7118 kötet periodikum

A folyóiratrendelések alakulása

4. táblázat

	<u>Vételként beérkezett féleség</u>	<u>Évi keret Ft</u>	<u>Elköltött összeg Ft /csak f.irat/</u>	<u>Átlagár Ft</u>
1969	1281	2 240 000	2 224 434 60	1736
1970	1315	2 350 000	2 339 927 80	1778
1971	1353	2 650 000	2 708 709 30	2002
1972	1405	3 000 000	3 205 639 80	2282
1973	1445	3 250 000	3 565 612 30	2467

Az olvasó és kölcsönzési forgalom alakulása

Az olvasók száma
189 622, a használt könyvtári
egységek száma:
235 643 volt, a múlt évi-
nél jelentősen kevesebb.

Megjegyezzük, hogy belső tatarozás miatt nagyolvasótermünk két hónapig nem üzemelt.

Beiratkozottak száma: 1971-ben	10 236 fő
1972-ben	10 375 fő
1973-ban	10 437 fő

A forgalmazott könyvtári egységek száma szakok szerinti bontásban az 5. táblázatban látható /az adatok szakbontása a kölcsönzés, nagyolvasóterem, folyóiratolvasóterem és a tájékoztató és módszertani osztály forgalmára vonatkozik/.

5.táblázat

Sz a k	kötet
marxizmus-leninizmus	3 798
pedagógia	577
társadalomtudományok	4 019
politikai gazdaságtan, üzemszervezés	4 788
matematika	11 636
fizika, anyagvizsgálat	11 169
csillagászat, geodézia	2 872
kémia, vegyipar, kohászat, gumi, műanyagipar	48 983
biológia, orvostudomány	457
gépészet, szállítóberendezések, járművek	22 389
elektrotechnika	18 704
bányászat, általános mérnöki szak	12 567
lakás, lakberendezés, építészet	18 376
könnyűipar	2 005
művészetek, fényképezés, zene, sport	5 566
nyelvészet, szótárak	6 039
irodalom, szépirodalom	6 932
Ö s s z e s e n :	186 569

Az év folyamán, május és november hónapokban a használt művekről reprezentatív nyelvi statisztikát készítettünk. Eredményei a 6. táblázatban láthatók.

6.táblázat

használt művek	nagyolvasó terem	%	kölcsönzés	%	összesen	%
orosz	273	2,0	363	3,2	636	2,6
angol	2 325	17,6	1 198	10,7	3 523	14,5
német	1 214	9,2	667	5,9	1 881	7,7
francia	220	1,7	93	0,8	313	1,2
egyéb	121	0,9	49	0,4	170	0,7
magyar	8 992	68,6	8 799	79,0	17 791	73,3
Összesen:	13 145	100,0	11 169	100,0	24 314	100,0

Hálózati és módszertani
tevékenység

A hálózati tagkönyvtárak évi munkaértekezletét november 29-én tartottuk meg. Az értekezleten - amelyen 72 fő vett részt - az aktuális szakmai problémák megvitatása mellett ismertettük és értékeltük az 1973. évi könyvkeret felhasználásának adatait. Tagkönyvtáraink 60%-ának megfelelő a keretfelhasználása, 40%-nál kisebb-nagyobb lemaradások voltak. A lemaradásnak az volt a következménye, hogy a szeptember-december hónapokban tagkönyvtáraink könyvszerzeményezése megduplázódott /5784 kötet/. Ezzel a Központi Könyvtár megfelelő részlegeinél torlódás keletkezett.

Oktatási, irodalomkutatói
és tájékoztatói tevékenység

A szakirodalmi ismeretek c. tárgyat, a nappali mérnök-hallgatók részére folyamatosan oktattuk. A kötelező előadásokon 147 hallgató vett részt, a gyakorlatok elvégzése révén pedig 341 hallgató szerzett indexaláírást. A műszaki tanár hallgatók számára heti 2 órában egy féléven keresztül oktattuk a Szakdolgozat-készítés c. tárgyat.

Az irodalomkutatás oktatásának tapasztalatairól az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának szeptember 28-i ülésén számoltunk be, ahol bemutattuk a könyvtárunkról készített oktatófilmet, az irodalmazás menetét szemléltető, 70 képből álló színes diaképsorozatot, valamint a kémiai oktatásunkban alkalmazott írásvetítő szemléltető anyagát.

A szaktájékoztatók 28 bibliográfiát készítettek 1785 tétellel.

Reprográfiai szolgáltatások

A fotólaboratórium az 1973-as év folyamán 483 282 xerox-másolatot és 7474 fotónagyítást készített, 5264 megrendelésre. A reprográfiai szolgáltatások iránti igény egyre nő, ugyanakkor a géppark változatlan, s számolni kell a javítások miatti kieső idővel. A könyvtár számára az újabb automata xeroxgép üzembeállítása halaszthatatlanná vált.

ÖSSZEFOGLALÁS

A Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára ellátta szakirodalommal 10 437 olvasóját, teljesítette az 5264 megrendelő reprográfiai igényét, ami közel félmillió xerox-másolat és több mint 7000 fótónagyítás elkészítését jelentette. A könyvtár mint hálózati központ, beszerezte a több mint 100 tanszéki könyvtár számára a külföldi könyveket és folyóiratokat, ezeket feldolgozta, s az elkészült katalóguscédulákkal a központi katalógusokat kiegészítette. Az irodalomkutatósi oktatásban közel 350 mérnökhallgató vett részt. Az egyetemi oktatószemélyzet részére szakbibliográfiák és különböző kiadványok készültek. A könyvtár kiadványcsere tevékenysége is fejlődött, ez évben 73 ország 933 intézményével folyt cserekapcsolat.

HÉBERGER, K.: The Central Library of the Technical University of Budapest in 1973

The Library celebrated its 125th anniversary in 1973. The jubilee was commemorated by a special session and by an exhibition illustrating and analyzing the history of the Library. During the year the Library registered 10 437 readers and put 235 643 volumes into circulation. 483 282 xerox and 16 351 photo-copies were made for 5264 customers.

Reference librarians compiled 28 bibliographies with 1785 entries. Courses on information source were attended by some 350 university students. Active publication exchange was carried out with 933 institutions in 73 countries.

The book collection increased with 10 252 volumes, the special collections with 5097 units and that of the periodicals with 2013 current titles. The library stock consists of 304 473 volumes of books, 79 864 units in the various special collections. The number of volumes of periodicals is 79 623, that of the other serials is 7118.

УЕБЕРГЕР, К.: Отчет о деятельности Центральной библиотеки Будапештского политехнического университета

В 1973 г. отмечалась 125 годовщина библиотеки, в честь которой была организована выставка, показывающая и анализирующая историю библиотеки. В течение прошедшего года в библиотеку записалось 10 437 читателей, было запрошено 235 643 единицы. Поступило всего 5264 заказов по репрографии, изготовилось 483 282 керокс-копии и 7474 фотоувеличения. Было составлено 28 библиографий, содержащих всего 1785 единиц. Приблизительно 350 студентов прослушали курс по научно-технической информации. Библиотека поддерживала связь обмена изданиями с 933 институтами 73 стран мира. В 1973 г. в библиотеку поступило: 10 252 книги, 5097 других печатных изданий и 2013 разных журналов. В настоящее время в фонде библиотеки имеются: 304 473 книги, 79 864 других печатных изданий и 79 623 тома журналов из 7118 разных периодических и продолжающихся изданий.

HÉBERGER, K.: Bericht über die Tätigkeit der Zentralbibliothek der Budapester Technischen Universität im Jahr 1973

Die Bibliothek feierte in 1973 ihr 125jähriges Bestehen. Diesem Anlass wurden eine feierliche Sitzung und eine die Geschichte und Arbeit der Bibliothek analysierende und veranschaulichende Ausstellung gewidmet. Im Laufe des Jahres liessen sich 10 437 Leser einschreiben und der Umsatz der Bibliothek betrug 235 643 Bände. Es wurden 5264 Reprographiebestellungen mit 483 282 Xerox-Kopien und 7474 Photo-Vergrößerungen beliefert. Die Fachreferenten der Bibliothek stellten 28 Bibliographien mit 1785 Posten zusammen. Es nahmen am Unterricht der Kenntnisse über die Handhabung von Fachliteratur annähernd 350 ordentliche Hörer des Ingenieurfaches teil. Die Bibliothek unterhielt mit 933 Institutionen in 93 Ländern internationalen Publikationsaustausch. Der Bestand der Bibliothek wurde in 1973 um 10 252 Bände Bücher und 5097 Einheiten der Sondersammlungen vermehrt, 2013 Arten von Zeitschriften wurden abonniert. Bei Jahresschluss enthielt der Gesamtbestand 304 473 Bücher, 79 864 Sondersammlungseinheiten, 79 623 Bände Zeitschriften und 7118 Periodika.

